

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 april justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Marie Granlund* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Hillevi Larsson* (S) under tiden för hennes ledighet den 16 maj–30 juni.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Marie Granlund* som suppleant i skatteutskottet under *Hillevi Larsson*s ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 16 maj–30 juni* till

suppleant i skatteutskottet
Marie Granlund (S)

§ 4 Meddelande om särskild debatt med anledning av rapporten från de säkerhetspolitiska överläggningarna

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Socialdemokraternas partigrupp skulle en särskild debatt med anledning av rapporten från de säkerhetspolitiska överläggningarna anordnas *måndagen den 16 maj kl. 10.30*.

Från regeringen skulle statsminister *Magdalena Andersson* (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om särskild debatt om Sveriges säkerhetspolitik

Rysslands krig mot Ukraina har fördömts av Sverige och en nästan enig omvärld. Sveriges starka solidaritet med Ukraina står fast.

Regeringen tog i mars månad initiativ till överläggningar med riksdagens partier för att diskutera det förändrade säkerhetspolitiska läget till följd av Rysslands krig. Överläggningarna som innefattar alla riksdagens partier ska analysera förändringar av det säkerhetspolitiska läget till följd av Rysslands aggression mot Ukraina, inklusive vilka konsekvenser det får för Sveriges säkerhetspolitik, särskilt i förhållande till Sveriges internationella samarbeten.

Det finns ett stort värde i att regeringen och riksdagens partier diskutera de stora säkerhetspolitiska förändringar som den ryska aggressionen för med sig. I detta allvarliga läge är det viktigt att göra en gedigen analys av dessa frågor. När analysen är klar är det oerhört värdefullt om riksdagens partier får möjlighet att utifrån den gjorda analysen debattera Sveriges säkerhetspolitiska läge.

Med anledning av att departementsskrivelsen från regeringens säkerhetspolitiska överläggningar med riksdagens partier presenteras den 13 maj begär Socialdemokraterna en särskild debatt i riksdagen.

Stockholm den 10 maj 2022

Annelie Karlsson

Gruppledare (S)

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:479

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:479 Integrationen
av Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 27 juni 2022.

Stockholm den 12 maj 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:482

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:482 Ett förbud mot muslimska friskolor
av Richard Jomshof (SD)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 11 maj 2022
Utbildningsdepartementet
Lina Axelsson Kihlblom

Prot. 2021/22:113
13 maj

Interpellation 2021/22:483

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:483 Godkännande av odlat kött
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 12 maj 2022
Näringsdepartementet
Anna-Caren Säterberg (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktagromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktagromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM89 Förordning om geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter *COM(2022) 174* till näringsutskottet

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utrikesutskottet:

RiR 2022:9 Vem, hur och varför – Sidas val av samarbetspartner och biståndsform

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:439 om hemställan om undantag från biotopskydd i Kalmar län

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Anders Åkesson har frågat mig när och på vilket sätt ministern och regeringen avser att tillmötesgå hemställan om undantag för odlingsrösen och grindöppningar från biotopskyddet i Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län har inkommit med en hemställan med förslag till ändringar av det generella biotopskyddet i miljöbalken. Förslagen handlar om att ta bort skyddet för odlingsrösen och stengårdsgårdar. Eftersom ärendet fortfarande bereds i Regeringskansliet har jag inte möjlighet att gå in på vilka ställningstaganden som regeringen kommer att göra i sakfrågan.

Anders Åkesson tar även upp den uppkomna situationen i omvärlden och att krisen i Ukraina riskerar att påverka den globala livsmedelsförsörjningen vad gäller spannmål som skäl att ändra biotopskyddet och därmed öka förutsättningarna för att säkerställa den nationella spannmålsproduktionen.

Jag delar Anders Åkessons oro över situationen i Ukraina och de konsekvenser den får för livsmedelsförsörjningen. Regeringen föreslår nu därför ett krispaket på drygt 2 miljarder kronor till lantbruket och ett stöd på 40 miljoner kronor till yrkesfisket. Paketet bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Centerpartiet. Med dessa förslag och de åtgärder som tidigare har aviserats har regeringen nu presenterat åtgärder för sammanlagt cirka 3,1 miljarder för att stötta det svenska lantbruket och yrkesfisket i denna svåra situation.

Biotopskyddet syftar till att bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer. Odlingsrösen och stengårdsgårdar i jordbruksmark utgör biotoper som skyddas genom det generella biotopskyddet. Båda är viktiga som livsmiljöer för många arter som är knutna till odlingslandskapet och utgör ofta kulturhistoriska spår från tidigare jordbruksverksamhet. Genom att skydda sådana naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s konvention om biologisk mångfald och de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Regeringen anser att biotopskyddet är väsentligt för att bevara viktiga inslag av små biotoper i ett odlingslandskap som i allt större utsträckning blir mindre variationsrikt och där arter riskerar att försvinna. Av den nationella rödlistan från 2020 framgår att drygt 50 procent av alla rödlistade arter är knutna till odlingslandskapet.

Med den regeländring som trädde i kraft hösten 2014 kan åtgärder som underlättar för jordbruksverksamhet utgöra särskilt skäl för dispens. Naturvårdsverkets analys visar också att under perioden 2013–2017 ökade antalet beviljade dispenser där jordbruksverksamhet angivits som skäl. I Kalmar län fattades under perioden 2014–2021 beslut i 166 dispensärenden, varav 10 procent avslogs. Mer konkret betyder detta att av 77 kilometer stengårdsgårdar för vilka dispensansökan inkommit beviljades dispens för 44 kilometer.

Från och med 2023 får EU en ny gemensam jordbrukspolitik. Vissa villkor i EU-förordningen rör skydd av landskapselement i odlingslandskapet, som till exempel stenmurar. Regeringen konstaterar att just det allmänna biotopskyddet utgör en viktig komponent för att Sverige på ett enkelt och rationellt sätt ska möta kraven på skydd av landskapselement. Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald till 2030 ska minst 10 procent av jordbruksarealen innehålla landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald.

Jag kan försäkra Anders Åkesson att Regeringskansliet arbetar med den hemställan som Länsstyrelsen i Kalmar län har överlämnat. Regeringskansliet har dessutom en kontinuerlig dialog med länsstyrelsen i ärendet.

Anf. 2 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Strandhäll! Kalmar län är ett av landets viktigaste områden för livsmedelsproduktion. Samtidigt är det ett

landskap eller egentligen två landskap, Öland och Småland, med delar som är utomordentligt småbrutna – ett mosaiklandskap. Det är stenbundet med en utomordentligt rik förekomst av biotoper. Detta är väldigt positivt; där delar jag statsrådets syn.

Samtidigt omöjliggör strukturen ibland ett rationellt brukande av den viktiga åkermarken. Det uppstår ett motsatsförhållande mellan att bruka och bevara, i all synnerhet som de skyddsvärda biotoperna historiskt har uppstått och i dag uppstår därför att man brukar landskapet för livsmedelsproduktion.

Det finns i delar av länet ett mycket stort behov av att rationalisera driften för att den ska kunna utvecklas och bidra till de mål vi har satt upp i både nationell och regional livsmedelsstrategi. Biotopskyddet i sin nuvarande omfattning riskerar då att bli kontraproduktivt.

Detta har förstärkts med anledning av den globala kris vi befinner oss i sedan början av detta år då Ryssland invaderade sitt grannland Ukraina, med de globala störningar av matproduktion, matförsörjning och handel och den dramatiska kostnadsutveckling detta innebär, inte enbart för livsmedelsproduktion utan för alla former av verksamhet i vårt land och resten av världen.

Länsstyrelsen i Kalmar län, regeringens förlängda arm i länet, har noterat och försökt kvantifiera konsekvenserna av den just nu pågående krisen i världen och slå fast vad den innebär i Kalmar läns fall när det gäller att kunna bidra till nationell försörjning.

Man bedömer att konsekvenserna på kort sikt är mindre skördar, en ökad areal som sätts i träda och sämre underhåll av svårbrukade arealer. Mindre och svårbrukade arealer lämnas obrukade. Det blir nedlagda jordbruksföretag med färre aktiva jordbruksföretagare. Generationsskiftet blir svårare. Man sammanfattar behoven som ett ökat behov av rationalisering, vilket i Kalmar läns fall ofta innebär dispens från biotopskyddet.

På lite längre sikt ser man en minskad livsmedelsproduktion i länet. Detta går stick i stäv med uppsatta mål. Därtill kommer kontraproduktiviteten: Upphör man med driften och livsmedelsproduktionen försämras också förutsättningarna för de biotoper i jordbrukslandskapet vi vill skydda.

Det är mot bakgrund av detta som Länsstyrelsen i Kalmar län har gjort en hemställan till regeringen, Miljödepartementet, om att få tillämpa nuvarande biotopskydd på ett annorlunda och mjukare sätt – det handlar alltså inte om någon lagändring – för att möjliggöra fortsatt produktion av livsmedel i Kalmar län, i Småland och på Öland, och därmed kunna vidmakthålla biotopskyddet.

Anf. 3 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÅLL (S):

Fru talman! Tack, Anders Åkesson, för en väldigt viktig interpellation! Jag delar fullständigt ingången.

Du beskrev det som att det finns ett motsatsförhållande mellan brukandet och bevarandet. Jag håller helt med om att vi måste hitta en balans mellan jordbrukets livsmedelsproduktion och det skydd av den biologiska mångfalden som krävs, för att både målen i vår livsmedelsstrategi och våra miljömål ska kunna nås. Men det är också därför som biotopskyddet fortsatt är viktigt. Det är utformat på ett sätt som skapar möjligheter för den enskilde lantbrukaren att få undantag om skälen bedöms vara berättigade.

Som jag nämnde i mitt interpellationssvar har vi en löpande dialog med Länsstyrelsen i Kalmar län med anledning av denna hemställan, via både e-post och telefonsamtal. Faktum är att det kom in kompletterande underlag från länsstyrelsen, bland annat när det gäller statistik över ärendehantering, så sent som i mars 2022. Vi arbetar på med den här frågan.

Samtidigt är utvecklingen för den biologiska mångfalden och viktiga ekosystem både nationellt och globalt minst sagt oroande, vilket också framkommer med all tydlighet av vetenskaplig rapportering. Jag nämnde i mitt svar bland annat den nationella rödlistan, men jag måste också få referera till den senaste rapporteringen från Ipbes, som år 2019 presenterade en rapport om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystem. Där konstaterade man att antalet arter som riskerar att utrotas aldrig under människans historia har varit så stort som i dag. Flera av dessa utgör också en viktig del av viktiga ekosystemtjänster, till exempel pollinering av jordbruksgrödor.

I rapporten pekar man också ut fem stora drivkrafter bakom den förlust av biologisk mångfald som vi ser, nämligen förstörda livsmiljöer, att man exploaterar arter genom fiske och jord- och skogsbruk, klimatförändringar, invasiva arter och också föroreningar. Biotopskyddet är ett otroligt viktigt verktyg för att just variationen av livsmiljöer i bland annat odlingslandskapet ska kunna bevaras.

Vi ser att hotet mot den biologiska mångfalden i odlingslandskapet inte minskar, trots att vi har gjort en rad insatser. De svenska miljömålen nås inte, och för odlingslandskapet är kanske den största utmaningen just den negativa utvecklingstrenden när det gäller den biologiska mångfalden.

I grund och botten delar jag naturligtvis uppfattningen att den svenska livsmedelsproduktionen är otroligt viktig och att jordbruket har en grundläggande betydelse för vår långsiktiga tillgång på bra och säkra livsmedel. Men det är också därför vi tillsammans med Centerpartiet under det här året gör stora satsningar för att stötta det svenska jordbruket.

Anf. 4 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för den fortsatta goda dialogen! Jag börjar där statsrådet slutade: Ja, det var en oerhört viktig signal med drygt 3 miljarder till svensk matproduktion. Min bedömning, fru talman, är att utan den signalen hade väldigt många lantbruks- och livsmedelsföretag redan nu avstått.

Detta är ju en biologisk produktion. Den sker inte med klipp från vecka till vecka eller dag till dag, utan det handlar om veckor, månader och år av planering och förmåga att förbereda. Därför var de 3,1 miljarder som Centerpartiet tillsammans med regeringen och resten av riksdagen kom överens om en utomordentligt viktig signal. Tack för det!

Nu går vi tillbaka till det som är frågan i min interpellation. Givetvis är den akuta krisen i världen en krydda på detta. Det gjordes en lagändring 2014 kopplat till biotopskyddet. Syftet med den lagändringen var just att skydda biotoperna, vidmakthålla ett landskap som var innehållsmässigt rikt, skydda det som är rödlistat men samtidigt medge en fortsatt livsmedelsproduktion.

Vari består då det kontraproduktiva? Jo, i takt med ökade rationaliseringskrav, som följer av att vi vill ha goda och sunda livsmedel till ett rimligt pris när vi handlar på Coop och Ica, ställs i hela livsmedelsproduk-

tionskedjan ett krav på att produktionen ska ske på ett rationellt vis. Det enskilda lantbruks- eller livsmedelsföretaget ställs inför ett dilemma när en arrondering, en stenmur eller ett odlingsröse utgör ett hinder för en rationalisering. Följden blir att man avstår från att bruka arealen, åkern eller ängen, eller från att beta den. Då växer den igen, och det går fruktansvärt snabbt. Därmed försvinner också förutsättningarna för det vi ville skydda i stenmuren, åkerholmen eller var det nu var, och därmed ökar också antalet rödlistade arter som vi måste värna om. Det är däri kontraproduktiviteten består.

Just mot bakgrund av detta och mot bakgrund av att Kalmar län, med två landskap, Småland och Öland, utgör en särdeles vacker men lite knepig bit Sverige i sin småskurenhet, stenbundenhet och rätt svåra arrondering, har länsstyrelsen gjort denna hemställan. Möjligen har statsrådet missförstått hemställan. Den handlar inte om att ändra lagstiftningen utan om att se över tillämpningen och att låta Länsstyrelsen i Kalmar län, som är statens och regeringens förlängda arm i den regionen tillämpa lagstiftningen på ett sätt som är i enlighet med vad syftet var när lagändringen gjordes 2014. Därmed skulle man ge både länsstyrelse och livsmedelsföretag en något större frihetsgrad, där syftet är att vidmakthålla både livsmedelsproduktion och mångfalden i biotoperna.

Detta är bakgrunden till min fråga: När och på vilket sätt avser regeringen att tillmötesgå hemställan från länsstyrelsen angående undantag för odlingsrösen och grindöppningar? Jag har förståelse för att beredning pågår och att jag då inte kan få svar. Men jag vill ändå understryka vikten av att det går fort, för timglasen rinner ut snabbt nu.

Anf. 5 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Anders Åkesson, också för tydligheten i det senaste inlägget!

Precis som du säger trädde den här lagändringen i kraft 2014. Den hade som syfte att underlätta för jordbruket. Vi har ganska noggrant följt upp hur utvecklingen har sett ut och vilken effekt lagändringen har fått, alltså om den har uppfyllt det gemensamma syfte som ledamoten så förtjänstfullt redogjorde för.

Jag tror att jag nämnde en siffra i mitt interpellationssvar, nämligen den som handlade om Naturvårdsverkets analys av utvecklingen av antalet dispenser från det generella biotopskyddet för perioden 2013–2017, som presenterades 2018.

Det är då en analys som omfattat alla biotoper som skyddas genom det generella biotopskyddet. Då kan vi se att antalet beviljade eller delvis beviljade dispenser med jordbruk som särskilt skäl kraftigt ökade i och med lagändringen för att sedan avta något över tid. Men trots nedgången ligger fortfarande antalet dispenser med jordbruk som särskilt skäl på en betydligt högre nivå efter lagändringen än innan. Därför kan man ändå se att detta har uppfyllt sitt syfte.

Jag nämnde också i mitt förra inlägg att vi fick in en komplettering från Länsstyrelsen i Kalmar län så sent som i mars med deras egen statistik för just perioden 2014–2021 – detta för att kunna följa upp det här. Av det underlaget framgår att drygt 60 procent av dem som sökt dispens just för odlingsrösen har beviljats dispens. Motsvarande andel för stengårdsgårdar

var 65. Det är en bra bild att ha med sig. Detta är en lagändring som verkligen har haft en effekt.

Sedan hör jag på ledamotens kunskapsnivå i dessa frågor att jag inte på något sätt behöver redogöra för betydelsen av odlingsrösen vare sig ur ett biotopperspektiv eller ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Jag hör att den insikten finns.

Sist i detta inlägg ska jag säga: Under 2021 har Naturvårdsverket i dialog med just länsstyrelserna justerat vägledningen för hur biotopskyddet ska tillämpas. Tidsfristen för den lantbrukare som lägger upp nya stenhögar i samband med att en åker jordbearbetas har också förlängts. Nu omfattas en stenhög av biotopskyddet efter tre år.

Anf. 6 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga: Tack för svaret! Tack för en konstruktiv dialog, som jag tror är utvecklande för frågan! Den är seg. Den tar tid. Detta var en av de första grejer som jag satte tänderna i 2006, när jag var ny i riksdagen. Det var det som ledde fram till en lagändring 2014. Tålmod är en bra egenskap när man jobbar med sådant här. Men nu kan man säga att omvärlden försätter oss i en situation där det är nödvändigt med brådska – inget slarv men brådska. Det tycker jag också att vi har fått fram i denna dialog.

Fru talman! Det har under mycket lång tid, under ledning av Länsstyrelsen i Kalmar län, pågått ett konstruktivt samarbete mellan näringarna, länsstyrelsen och Naturvårdsverket i syfte att tolka lagstiftningen och de rekommendationer som Naturvårdsverket har gett. Den dialogen pågår. Men signalen, fru talman och statsrådet, från Naturvårdsverket har varit: För att vi ska kunna gå vidare behöver vi en politisk styrning. Vi håller oss inom den styrning och den tolkning vi har nu.

Därför är svaret på hemställan extremt viktigt – och i någon mån kanske också den här diskussionen.

Bara för att undanröja eventuella missförstånd hos dem som lyssnar på denna diskussion ska jag säga att det inte handlar om att ta bort alla stenmurar eller alla dungar.

Det finns ett aktuellt fall som belyser vad detta handlar om. Statsrådets kollega, landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg, var på Öland så sent som för en vecka sedan. Hon träffade där ett livsmedelsföretag, jordbruksföretag, som på sina marker hade 66 kilometer stengärdsgårdar. Det gäller alltså ett enda företag. Det är nästan lika mycket som den totala ansökan för länet handlade om. De skulle behöva göra öppningar i 1,7 av dessa.

Tack så mycket för en förstående dialog!

Anf. 7 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det var inte minst väldigt intressant, Anders Åkesson, att få höra om det långvariga engagemanget och vad det uppenbart har lett fram till och att vi kan följa upp det på detta sätt.

Jag delar Anders Åkessons förtydligande. Nej, det är ingen som tror att vi ska ta bort alla stenrösen eller stengärdsgårdar. Vi ska snarare hitta den viktiga balansen för en livsmedelsproduktion som nu också blir alltmer ansträngd på grund av situationen i vår omvärld. Det har jag full förståelse för.

Jag vill avslutningsvis under just denna interpellationsdebatt – jag är säker på att vi kommer att debattera detta också framöver – understryka att jag naturligtvis kommer att följa upp den fortsatta hanteringen av hemställan, och jag är tillförsäkrad av mina medarbetare på Miljödepartementet att man arbetar väldigt aktivt med frågan och har löpande dialog med Länsstyrelsen i Kalmar län och att man räknar med att kunna återkomma med ett besked.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:451 om avräkningar från budgeten för internationellt utvecklingssamarbete

Anf. 8 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Janine Alm Ericson har frågat finansminister Mikael Damberg vilka förändringar av Sveriges internationella engagemang han avser att ta initiativ till, både på kort och på lång sikt, samt vilka områden och vilka internationella biståndsmottagare han avser att föreslå minskat bistånd till. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag delar helt bilden att svenskt bistånd just nu verkligen behövs och att Rysslands attack har lett till en fruktansvärd situation i Ukraina. Vi ser dagligen exempel på krigets fasor och människors lidande – även med stora konsekvenser för övriga världen.

Det är en självklarhet för Sveriges regering att stödja Ukraina genom att ta emot krigsflyktingar och skicka ekonomiskt bistånd, militärt stöd och olika förnödenheter. Regeringen står fast vid sin målsättning att avsätta 1 procent av bruttonationalinkomsten, vårt ekonomiska välmående, till internationellt bistånd. Jag skulle också vilja se att fler länder uppfyller FN-åtagandet om att ge minst 0,7 procent av sin bruttonationalinkomst i bistånd, så att vi tillsammans kan komma längre i både det humanitära samarbetet och utvecklingssamarbetet.

De kostnader för flyktingmottagandet som avräknas från biståndet är i enlighet med OECD-Dac:s biståndsregelverk, då mottagandet anses vara ett humanitärt åtagande. Det är viktigt att komma ihåg att huvudsyftet med att kostnader för flyktingar är avräkningsbara vad gäller biståndet är att hjälpa människor på flykt. Avräkningar för flyktingmottagande från den svenska biståndsramen har gjorts sedan början av 90-talet, och det användes även under det mycket stora flyktingmottagandet 2015.

Hur stora kostnaderna för flyktingmottagandet blir 2022 vet vi ännu inte. Därför vet vi inte heller hur mycket som kan räknas som bistånd. Regeringens främsta prioritering för utbetalningstaken, så kallade limiter, har varit att värna det humanitära biståndet och biståndet till de allra fattigaste länderna. Stöd ska bland annat kunna ges till dem som har drabbats hårt av pandemin och av den livsmedelskris som har påskyndats som en effekt av Rysslands invasion av Ukraina. Regeringen prioriterar också stöd till FN och står kvar vid ambitionen om en dubbling av klimatbiståndet.

Dessa prioriteringar ligger som grund när ansvarig myndighet, Sida, nu får anpassa verksamheten till vilka utbetalningar som kan skjutas fram eller omprioriteras. Omprioriteringarna kommer att få effekt, för svenskt bistånd gör skillnad. I det sammanhanget vill jag påminna om att bistånds-

ramen ökade med 5,1 miljarder kronor 2022 i jämförelse med året innan på grund av uppräknningen enligt bruttonationalinkomsten. Både med och utan avräkningar enligt Dac:s regelverk är Sverige fortsatt ett av världens största givarländer.

Regeringens prioriteringar och initiativ kvarstår. Genom en stark svensk ekonomi ökar utrymmet inom biståndsbudgeten regelbundet. Därför är det inte uteslutet att verksamhet som berörs av limiter i år kan få stöd längre fram igen om det fortfarande är relevant och prioriterat. Hur många flyktingar som kommer till Sverige i år kommer precis som vanligt att påverka hur stora avräkningarna blir i slutändan. Den svenska regeringens enprocentsmål bidrar till att Sverige både kan ta hand om skyddsbehövande från Ukraina i Sverige och fortsatt prioritera ett internationellt bistånd och utvecklingsarbete som minskar fattigdomen, stärker det multilaterala samarbetet och bidrar till hållbar fred, demokrati och motståndskraft mot auktoritära krafter.

Anf. 9 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Tack för svaret, ministern, även om det delvis var en sorglig utläggning att lyssna till!

I några delar håller jag med biståndsministern, framför allt om att fler länder borde ta sitt internationella ansvar och leverera på det åtagande som finns om 0,7 procent av bni till bistånd. Att andra länder inte gör sin del är dock ingen anledning för Sverige att inte göra vår del.

Att värna det humanitära arbetet är också ett viktigt val. Annars hade det blivit alltför tydligt att för att rädda några från ett ställe, nämligen Ukraina, måste andra dö – av svält. Men att som nu nästan bara satsa på humanitärt bistånd för att hålla människor vid liv ger ingen positiv utveckling på sikt och hjälper inte till att klara målen i Agenda 2030, vare sig för klimatet eller för något annat.

Putins besinningslösa attack på Ukraina har kastat hela världen in i ett mycket svårt läge. Jag är stolt över att Sverige den senaste tiden har tagit emot människor som flytt för sina liv från kriget och skickar förnödenheter, material och pengar till Ukraina. Om det är vi helt överens, och jag hoppas att vi kommer att vara det även framöver så att Sverige fortsätter att vara ett land som står upp för asylrätten och mänskliga rättigheter.

Det är i fråga om vem som ska betala för den här solidariteten som vår uppfattning skiljer sig tydligt åt, och här tycker vi i Miljöpartiet att regeringen gör helt fel prioritering. Genom avräkningarna blir Sveriges största biståndsmottagare Sveriges egna kommuner, och bara för att det är tillåtet att göra så måste man ju inte göra det. Man hade kunnat hantera detta på annat sätt i budgeten, till exempel genom att ta av överskottet. Så kan man undvika att låta planeten och världens allra mest utsatta ta notan.

Vi är inte heller ensamma i vår kritik. I flera veckor har forskare, professorer, civilsamhället och Sveriges biståndsorganisationer larmat om vilka förfärliga effekter en minskad svensk ambition faktiskt kommer att få. Rösterna är samstämmiga: I en tid när behovet av bistånd aldrig varit större leder regeringens beslut att dra ned på ambitionerna med nära 20 procent till katastrofala effekter.

I tider av kris och krig behöver vi samarbeta mer, inte mindre. Det gäller inte bara kärnvapenallianser och nya försvarssamarbeten utan också att hålla ihop i solidaritet med dem som utsätts allra mest. Förutom alla de

människoöden som nu drastiskt kommer att ändras till det sämre är det också en kortsiktig och farlig väg att gå.

Först kom pandemin och nu kriget. Det är lätt att fokus hamnar där. Men klimatförändringarna tar inte paus bara för att världens strålkastare riktas mot annat. Varje dag som går utan att vi adresserar och verkligen gör utsläppsminskningar och anpassningar till ett förändrat klimat är ju en förlorad dag i kampen för en beboelig planet.

Att i det läget, som regeringen nu gör, dra ned på klimatbiståndet är ingenting annat än huvudlöst. Först sänker man priset på utsläpp i Sverige genom sänkt bensin- och dieselskatt, och sedan drar man genom avräkningarna undan finansieringen för länder med betydligt sämre förutsättningar än Sverige.

Den senaste rapporten från FN:s klimatpanel IPCC talar mycket tydligt om att vi måste göra mer för att hejda klimatförändringarna, inte mindre. FN:s generalsekreterare menar att avsaknaden av ledarskap i klimatfrågan är rent brottslig. Från att ha varit ett föregångsland har Sverige nu blivit ett land som minskar sina ambitioner och riskerar att dra andra med sig. Hur kan regeringen se det som en fungerande plan?

Anf. 10 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vår solidaritet stannar inte vid de behovande i Ukraina. Utöver att hjälpa på plats i Ukraina med material, förnödenheter och vapen hjälper vi också flyktingar som kommit från Ukraina till Sverige.

Jag vill bara understryka att jag som biståndsminister självklart gör allt jag kan för att vi ska ha så lite avräkningar som möjligt. Vi och Miljöpartiet är i mångt och mycket överens om svensk biståndspolitik; vi har ju drivit den tillsammans under många år. Men det man kan fundera på när det gäller Miljöpartiet i detta sammanhang och det som jag inte riktigt får ihop är att det alltså var okej enligt Miljöpartiet att göra avräkningar för flyktingkostnader på biståndsramen med 22 procent 2015. När människor flydde från Syrien var det okej att göra avräkningar för flyktingkostnader på biståndsramen, men det är inte okej att göra avräkningar på biståndsramen nu när människor flyr från Ukraina.

Det tycker jag är en märklig slutsats. Men med det sagt: Jag som biståndsminister gör naturligtvis allt jag kan för att avräkningen ska bli så liten som möjligt. Vi ser ju stora och växande behov även i många andra delar av världen. Det är klimatförändringar och en negativ demokratisk utveckling som fortsätter. Pandemin har ytterligare förstärkt behoven på en rad områden som jämställdhet, mänskliga rättigheter, ekonomisk utveckling och förstås hälsa. Vi ser också livsmedelstryggheten försämrats.

Regeringen står därför fast vid målet om 1 procent av bruttonationalinkomsten, vårt ekonomiska välmående, som man inte ens i den här kamraren är helt överens om. Vi har ju både moderater och sverigedemokrater som vill frångå enprocentsmålet.

Från regeringens och Socialdemokraternas sida står vi kvar vid enprocentsmålet, och det är jag stolt över. Med detta bär vi fortfarande ett ledarskap i världen. Vi är ett av få länder i världen som faktiskt ger och står fast vid att år ut och år in ge 1 procent av vårt ekonomiska välmående för att försöka bidra till att göra världen lite bättre. Det gör ju också Sverige tryggare.

Tyvärr ser trenden inte ut så över världen. Allt fler givare drar ned på biståndsramen. Man inte bara använder biståndsramen till att göra avräkningar, som man får göra enligt OECD-Dac-regler, utan man drar aktivt ned biståndsramen. Det är något som absolut riskerar att drabba oss i alla former utifrån ökade konflikter och påföljande flyktingströmmar.

Regeringen har absolut inga planer på att skära ned i biståndet, utan det som sker på kort sikt under 2022 är en limit, ett utbetalningstak, som begränsar utbetalningar på utgiftsområde 7, internationellt bistånd. Detta görs för att möjliggöra en omfördelning av biståndet för att hantera en akut situation i vårt närområde. Det här är inte någonting nytt, utan vi har gjort avräkningar enligt gällande regler på biståndsbudgeten ända sedan 90-talet. Både under borgerlig regering och under den regeringstid som socialdemokrater och miljöpartister delade gjordes ju avräkningar på nästan 10–12 procent av biståndsramen. Rekordet var som sagt 2015 med 22 procent av biståndsramen.

Det är alltså inte någon ny politik. Den här gången använder vi oss av det för de ukrainska flyktingarna, kvinnorna och barnen, så som Sverige har gjort tidigare.

Anf. 11 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Sverige har ett unikt ledarskap i de här frågorna. Vårt bistånd är erkänt bra och effektivt.

Men det som händer nu är att vi riskerar att tappa detta ledarskap. Det är alltså 40 procent av det internationella utvecklingssamarbetet som riskerar att gå till någonting annat än det som det faktiskt är ämnat för. Var Sveriges regering och Sverige står i det internationella landskapet är inte utom tvivel, nu när människor ser att vi använder så stor del på det viset.

Jag är också glad att biståndsministern säger att hon jobbar för att få så lite avräkningar som möjligt. Det är också anledningen till att jag valde att ställa min fråga till finansminister Mikael Damberg eftersom det ändå är i Finansdepartementet man slutligt bestämmer hur Sveriges budget ska se ut.

Angående att vi också gjorde stora avräkningar på biståndet 2015, när Miljöpartiet satt i regeringen och också innehade biståndsministerposten, har vi alltid gjort precis allt vi kan för att minimera dem. Vi hade hoppats att det arbetet fortfarande skulle ligga kvar och ge resultat. Världen har trots allt också förändrats sedan 2015. I dag ser den tyvärr betydligt sämre ut än vad den gjorde tidigare.

Jag hörde också vad ministern sa om klimatarbetet och fortsatta höga ambitioner. Men det är ett faktum att regeringens beslut om att skära 50 procent i strategin för hållbar utveckling kommer att ge allvarliga effekter på klimat och miljö. Det betyder att man i praktiken har dragit ned på målet om dubblerat klimatbistånd. Dessutom väljer regeringen att göra detta precis innan den stora miljökonferensen Stockholm + 50 som ska hållas i början av juni för att uppmärksamma just FN:s första miljökonferens i världen. Dessutom är det ganska kort tid sedan vi gav ett löfte i Glasgow om en dubblering av klimatbiståndet. Det är också ett avgörande löfte för att andra ska göra mer.

Vetenskapen är tydlig: Vi måste öka och inte sänka takten på arbetet för en beboelig planet. Att inte göra de utsläppsminskningar som krävs, de anpassningar till ett förändrat klimat som måste göras, skydd och återupp-

byggnad av den biologiska mångfalden och våra ekosystem, leder till en utarmning av planeten. För det arbetet är finansieringen A och O.

Att minska ambitionerna är kortsiktigt och kontraproduktivt och kommer att ge bakslag i arbetet framåt. Att andra tar efter, minskar insatserna i stället för att öka dem, riskerar att föröda planeten än mer. Detta drabbar de mest fattiga, som inte ens har varit med och bidragit till problemet från början.

Sverige säger sig fortfarande ha en feministisk regering, och när Miljöpartiet ingick i regeringen var jämställdheten mer än bara fina ord. Det är ju svårt att se nu. Med de nedskärningar som nu görs kommer effekterna för många av världens kvinnor och flickor att bli katastrofala. Förutom ökad matosäkerhet och svält, ökad risk för krig och konflikt, blir det också tydliga effekter som går att räkna på.

Några exempel är följande: 15 000 färre flickor kan räddas från att bli könsstympade. Fyra miljoner tonåringar riskerar att bli utan sexualundervisning, preventivmedel samt kunskapen om och rätten till sin egen kropp. Jag skulle kunna stå här och räkna upp mycket arbete som inte kommer att ske. Det är helt enkelt inte värdigt en regering som säger sig vilja bedriva en feministisk utrikes- och utvecklingspolitik. Tycker regeringen verkligen att det är värt det?

Anf. 12 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag kan återigen försäkra Janine Alm Ericson och andra intresserade att jag som biståndsminister självklart driver på för att det ska avräknas så lite som möjligt. Med det sagt tycker jag att Miljöpartiet fortfarande är svaret skyldigt om varför det var okej för Miljöpartiet att använda att använda sig av avräkningar inom biståndsbudgeten enligt Dac-reglerna när vi tog emot flyktingar från Syrien 2015 med 22 procent av biståndsramen, men det är inte okej att använda avräkningar inom biståndsbudgeten enligt Dac-reglerna när vi tar emot kvinnor och barn från Ukraina.

Jag vill också vara noga med att säga att vi inte skär ned på något bistånd. Biståndspengarna ligger fortfarande kvar under utgiftsområde 7. Det vi har gjort är att vi har satt tak på ett antal utgiftsposter. Nu hanterar UD 2,3 miljarder och Sida 6,9 miljarder. Ansvaret ligger där att försöka hitta en väg framåt som ger så liten effekt som möjligt på dem som är allra mest utsatta. Regeringen har skickat med tydliga prioriteringar, nämligen att det humanitära biståndet är helt skyddat. Att lindra nöd inte bara i Ukraina utan också i andra delar av världen är viktigt. Det gäller Jemen, Afghanistan, Somalia, Etiopien och så vidare.

Vi har sagt att vi ska prioritera och värna det geografiska landbiståndet så mycket som möjligt. Det betyder att vi prioriterar de biståndsarbetare som är på plats i de fattigaste länderna. Vi har sagt att vi fortsätter att stå upp för prioriteringen om ett fördubblat klimatbistånd. Det är det som vägleder det arbete som nu görs.

Med detta sagt är det fråga om mycket pengar, även om vi ska komma ihåg att biståndsramen ökade med 5,1 miljarder för 2022. Om man tittar på budgeterna är Sverige bland de bästa länderna i världen i fråga om att bidra till internationell solidaritet, även med avräkningarna som vi nu behöver hantera.

Prot. 2021/22:113
13 maj

Svar på
interpellationer

Regeringen följer verkligen utvecklingen noga när det gäller antalet asylsökande. Vi fick nyligen en ny prognos från Migrationsverket, och myndigheten kommer att inkomma med nya prognoser både den 29 juli och den 28 oktober. Det är fortfarande tidigt på året, och mycket kan hända, men när vi känner oss lite mer säkra om antalet skyddsbehövande och relaterade kostnader i år kan också regeringen justera taken när det gäller utbetalningar på de olika anslagsposterna.

Den senaste prognosen från Migrationsverket ger vid handen att det är färre flyktingar från Ukraina som kommer hit än den första prognosen visade. Det vore önskvärt av många olika skäl. Det är också därför pengar finns kvar på utgiftsområde 7, och de ska hanteras med så stor klokskap som möjligt. Det ska vara möjligt att under året komma med nya och bättre besked. Vi ska inte avräkna mer för flyktingkostnader än vad vi absolut behöver. Det är också regeringens besked.

Med detta sagt bär Sverige ett ansvar internationellt att fortsätta stå upp för det faktum som också är sant, nämligen att vi är ett av världens bästa länder när det gäller internationell solidaritet. Det gäller både att ta emot krigsflyktingar och att stå upp för enprocentsmålet i biståndet. Vi behöver göra ett jobb i världen att se till att fler når FN:s mål om 0,7 eftersom det behövs mer insatser för att förbättra världen.

Anf. 13 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Det är välkommet att höra att ni kommer att justera i avräkningarna när nya prognoser kommer in. Det har redan kommit en sådan, men vi har inte sett någon justering i avräkningarna än.

Jag vill också understryka vikten av att involvera Sveriges civilsamhälle och biståndsorganisationerna för att biståndet ska vara så bra som det är. Ett starkt och livskraftigt civilsamhälle är också en otroligt viktig förutsättning för demokrati.

I grunden handlar den här debatten om solidaritet men också om att bygga motståndskraftiga, demokratiska och jämställda samhällen. Där det finns mat, skolgång, sjukvård och framtidstro minskar risken för terrorism, krig och konflikter. Det är på sikt sådant som bidrar till större säkerhet för oss i Sverige, förutom för de människor som lever i stor utsatthet.

Svaret från regeringen i dag visar ändå att det inte finns någon plan. Det är lite fri dragningsrätt på pengarna från biståndet. Det tycker vi i Miljöpartiet är under all kritik, och det hjälper inte till i det här läget när vi alla måste bygga en bättre och starkare värld.

Sverige har länge varit en stark röst i världen för jämställdhet, demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Sedan Miljöpartiet kom med i regeringen har det också gällt klimatarbetet och den biologiska mångfalden. Nu riskerar ändå den rösten att försvagas. Jag vill verkligen uppmana regeringen att ta tillbaka de aviserade neddragningarna. Ta inte resurser från det internationella utvecklingssamarbetet för att göra Sveriges kommuner till vår största mottagare av bistånd. Låt oss i stället se Sveriges bistånd och internationella utvecklingssamarbete som en investering. Minimera avräkningarna och höj biståndsramen till 1,25 procent. Mer pengar och kraft till gemensamma utmaningar stärker också Sverige.

Fru talman! Vi ska inte bara känna stor solidaritet med Ukraina och de krigsflyktingar som kommer till vårt land. Vi måste också finansiera den solidariteten, annars blir det bara tomma ord.

Vi har ännu inte sett hur Miljöpartiet har tänkt sig att finansiera sina ökade ambitioner. Jag hoppas att man inte har tänkt sig att man ska låna till detta, för att bekosta ett ökat flyktingmottagande i vårt land genom att skuldsätta det svenska folket tror jag inte är en långsiktigt stark strategi för att bygga solidaritet och ha en hållbar migrationspolitik och en hållbar långsiktig biståndspolitik.

Sveriges biståndspolitik och konkreta utvecklingssamarbete ska ha fortsatt hög kvalitet, och det svenska biståndet ska motsvara 1 procent av bruttonationalinkomsten – alltså vårt ekonomiska välmående. Det är en stark internationell solidaritet som jag är stolt över. Biståndet ska användas till att minska fattigdom och orättvisor i världen. Det handlar om att visa praktisk solidaritet med våra medmänniskor men också insikten om att en värld i utveckling som blir bättre också ger starkare trygghet i Sverige.

Det är som sagt inte en önskvärd situation att vi fått en ny, stor humanitär kris på vår kontinent med ett krig i Ukraina. Inte minst ukrainarna själva och vi hade klarat oss utan Putins invasion av ett suveränt land som har rätt att försvara sitt eget territorium. Det är inte en önskvärd situation som vi befinner oss i, men det är krig i Europa med nya stora flyktingströmmar av kvinnor och barn till vårt land. Det är det läge vi är i, så det vi gör nu är en nödvändig hantering. Men, som sagt, Sverige kommer inte att använda biståndet till avräkningar mer än vad som är absolut nödvändigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:480 om samplanering av infrastrukturprojekt med lokal acceptans

Fru talman! Martina Johansson har ställt tre frågor till infrastrukturministern. Den första frågan är vad regeringen avser att göra för att det ska bli en mer gemensam grundläggande planering mellan dess myndigheter och bolag när det gäller infrastrukturbyggnation. Den andra frågan är vad regeringen avser att göra för att myndigheter och bolag ska bli mer inriktade på att hitta lokal acceptans för sina projekt. Den tredje frågan är om regeringen är intresserad av att se över ersättningsformerna för markägare som upplåter sin mark för omställningen till ett mer klimatsmart samhälle.

Ansvar i regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på denna interpellation.

Jag menar att planering kommer att vara en nyckel för att klara av den omfattande elektrifiering som vårt samhälle står inför. I den nationella elektrifieringsstrategin som beslutades den 3 februari i år konstaterar regeringen att myndigheterna bör utveckla sin planering för att möta ett kraftigt ökat elbehov till 2045, och ett antal åtgärder för att möjliggöra detta föreslås. Bland annat behövs samverkan och utvecklad gemensam uppföljning av samhällets elektrifiering. Arbetet med att genomföra åtgärderna i strate-

gin har påbörjats inom Regeringskansliet och kommer att pågå fram till 2024.

I strategin framhålls även vikten av en mer sammanhållen planeringsprocess för elnätsplaneringen, energiplaneringen och samhällsplaneringen på nationell, regional och lokal nivå. För att kunna möta elektrifieringsbehoven behöver planeringen av bland annat elnät och elproduktion förankras på olika samhällsnivåer. Allt från riksintressen och totalförsvar till regional utveckling och kommunal översiktsplanering behöver beaktas. Regeringen avser bland annat att inrätta ett elektrifieringsråd för fortsatt samverkan mellan den offentliga sektorn, näringslivet och andra samhällsaktörer.

Det finns en stor vilja bland regioner och kommuner att bidra till en hållbar framtid. En utvecklad regional och lokal planering inom energiområdet bidrar till övergripande förankring. Acceptansfrågorna är viktiga för att få till stånd elektrifieringen. Regeringen avser därför att arbeta brett och med konkreta åtgärder för att öka acceptansen och uppnå bättre förankring i samhället.

Äganderätten är grundlagsskyddad. Därför bör aktörer som behöver ta privatägd mark i anspråk i första hand försöka komma överens och hitta frivilliga lösningar med berörda markägare. Samtidigt kan det ibland vara nödvändigt att göra inskränkningar i den enskildes äganderätt om det behövs för angelägna allmänintressen såsom vid viss utbyggnad av samhälls-nödvändig infrastruktur.

Det är dock självklart mycket ingripande för en enskild fastighetsägare att med tvång bli av med hela eller delar av sin fastighet. Därför finns det regler om hur intrånget ska ersättas.

Anf. 16 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, minister Farmanbar, för svaret!

Ja, det finns en elektrifieringsstrategi som är antagen. Ministern säger att man bör utveckla sin planering och att arbetet har påbörjats för att vara klart 2024.

”Bör” tycker inte jag är ett tillräckligt starkt ord. Jag skulle vilja säga att man ska utveckla sin planering för att den ska bli mer sammanhållen. Och 2024 kan låta som kort tid, men två år kan vara väldigt lång tid för att få till en förbättrad planering och arbete för att hitta lokal acceptans. Det finns många projekt som kommer att bli försenade på grund av att det inte sker nu.

Jag undrar om det finns några konkreta förslag på vad som ska ske för att öka acceptansen hos markägarna. Eller är det här ytterligare en produkt som inte kommer att göra någon skillnad i verkligheten eller i vardagen för de enskilda markägarna?

Ministern säger att man har tillskapat ett råd mellan olika aktörer. Men det finns ingenting som säger hur arbetet ska ske lokalt med kommuner, regioner och markägare, utan det handlar om hur det ska vara mellan olika aktörer.

I första hand ska det vara frivilliga lösningar. Det tycker jag också är en väldigt bra ingång. Det är klart att vi ska komma överens. Det är ingen som vill leva i ett samhälle där staten kommer in och talar om exakt hur det ska göras. Men hur kan vi nå dit? Vad är de konkreta förslagen?

Som det delvis fungerar i dag finns det en upplevelse hos många markägare att det inte är samråd som sker. Det är informationsmöten där man får en känsla av att myndigheterna redan har bestämt sig – så här ska vi göra, punkt. Man upplever att det inte är rätt personer på plats som kan svara på frågor som är relevanta för markägarna och att de synpunkter som sänds in i samband med de så kallade samråden inte beaktas. De upplevs som sagt som informationsmöten.

Med den ingången och den upplevelsen hos dem som finns på plats är jag inte förvånad över att det blir överklaganden som förlänger en process eller att det kommer in ilskna remissvar när vi behöver göra viktiga infrastruktursatsningar. Det är klart att vi måste ställa om samhället, och de allra flesta vill det, men vi måste göra det på ett bra sätt.

Svaret har tenderat att handla om elutbyggnaden. Men den här samplaneringen behövs ju också i olika infrastrukturprojekt, både vägar och järnvägar och kraftledningar med mera, som inskränker på en markägares mark.

Som man kan ana av mitt inlägg ser jag inte att jag fått något svar på mina frågor, så jag återkommer till två av dem. Jag undrar hur regeringen ska göra för att få en mer gemensam planering mellan myndigheter och bolag för att det ska fungera med den totala planeringen, alltså inte bara el utan även andra delar, och hur regeringen ska göra för att det ska bli tydligare att inriktningen är att det är den lokala acceptansen hos markägarna som är viktig.

Anf. 17 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Martina Johansson, för frågorna!

När vi nu genomför vår tids elektrifiering, uppgraderar vår tids stora infrastrukturutbyggnad och ser att vi trycker ut Putingas och oljeschejksolja ur våra industrier och transporter kommer vi att behöva mycket mer infrastruktur. Vi kommer också att behöva mycket mer el. Det kan innebära elproduktion i form av vindkraftverk. Det behövs också fler kablar och transmissionsnät. Detta är de två stora aspekter som brukar vara discussionsfrågor med markägare. Sedan kan naturligtvis också vägar och annat komma in i det hela, som Martina Johansson sa.

Jag tror att Martina Johansson har bra koll på den här processen. I början sker det samråd för att man ska kunna komma överens. Jag kan inte kommentera exakt hur alla har upplevt det, men jag har stor förståelse för att det kan finnas olika upplevelser – myndigheterna upplever att det har skett samråd, och markägare upplever att de har blivit informerade och att det inte har skett samråd.

Lagstiftningen är dock tydlig: Det ska ske samråd. Tanken är att man ska kunna komma överens. När man inte en gemensam standpunkt finns det möjlighet att överklaga, och det överklagas väldigt mycket. Detta är beklagligt, eftersom det förlänger tiden och gör det svårare för oss att snabbare få ut Putingasen och oljeschejksgasen ur våra processer. Det gör det svårare att få ny infrastruktur på plats. Att det sker överklaganden är dock helt i laga ordning.

Skulle man inte komma överens där finns ju också nästa steg. Då skulle det handla om expropriering – markägaren får betalt för marken och tvingas att sälja den till ett pris något över marknadsvärdet, ibland upp till

tre gånger marknadsvärdet eller mer. Det kan också handla om ledningsrätt.

Jag konstaterar att det är väldigt sällan som expropriering eller ledningsrätt används. Det är i sig glädjande att det inte går hela vägen till den yttersta formen, utan det stannar åtminstone i mittläget, på överklagandnivån.

Min önskan är naturligtvis att vi ska komma till samråd så mycket som möjligt och att frågorna hanteras där och inte blir överklagade. Jag tror att vi alla vill att det här ska gå snabbare.

Jag går vidare till de konkreta svaren på frågorna som Martina Johansson ställde. Det handlar om gemensam planering. I elektrifieringsstrategin pekas det bland annat på ett behov när det gäller de olika nivåerna. Det är olika bolag, olika myndigheter och olika organ som hanterar det här. De hanterar till exempel de lokala, regionala och nationella elnäten. Det behöver ske samplanering mellan dessa tre nivåer för att man ska kunna arbeta tydligare och kunna ta större hänsyn.

En av poängerna med detta är samplacering. Drar man en kabel ska man se till att kunna lägga mycket annat där samtidigt. Handlar det om en elkabel kanske man samtidigt ska kunna anlägga en väg, dra in fiber eller något annat som behövs.

Det är ett uppdrag i elektrifieringsstrategin att myndigheterna ska kolla på detta. Just nu bereder vi hur det konkreta uppdrag som ska gå till myndigheterna ska utformas. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi kan dra detta i mål; jag tror att det kommer att vara helt avgörande.

Den andra delen av frågan kanske Martina Johansson kan återkomma till, så att jag svarar på rätt fråga. Jag kom av mig.

Anf. 18 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Den andra frågan var hur myndigheter och bolag ska bli mer inriktade på att hitta lokal acceptans, som jag egentligen ser som det viktigaste i det här. Vi kan ha jättemånga vackra strategier om samverkan mellan olika bolag och om att det ska dras ledningar gemensamt – drar man en elledning kan man också dra bredband, anlägga en väg med mera, precis som ministern sa. Det är precis detta jag är ute efter. Frågan är hur det konkret ska ske.

Varför är den här samplaneringen mellan bolag så viktig, oavsett om det handlar om nya dragningar eller saker som skulle kunna komplettera befintliga dragningar? Jag ska ta ett exempel från mitt hemlän Sörmland. Där finns en markägare som har gamla och nya E4:an på sin mark på olika ställen. Markägaren kommer att få den framtida Ostlänken på ytterligare ett ställe på sin mark, och i nästa steg kommer det en kraftledning på denna mark. Det är fyra olika stora infrastrukturprojekt. De är lika viktiga, men de går över en och samma markägars mark.

Det innebär i praktiken att intrånget på den här marken blir mycket större än det enskilda projektet. Därför måste planeringen bli mycket bättre.

Om man hade gjort lite andra dragningar hade det inte blivit ett lika stort intrång, även om det rör sig om samma markägare eller kanske om att precis gå in på grannmarken. Det är därför jag vill att vi ska vända på perspektivet.

När man börjar planera för olika typer av projekt måste man börja med att prata med kommuner och regioner om var de har sina tillväxtområden. Var tänker de att de ska bygga? Hur behöver man förhålla sig till det när man ska dra stora kraftledningar eller bygga nya järnvägar?

Man måste också prata med den potentiella markägaren, för markägarna känner sin mark. De vet var det finns biotopvärden som man inte ska stöta på patrull i samband med. De vet var det finns fornlämningar. De vet hur marken ser ut och var det är lämpligt att göra olika typer av ingrepp i marken. De kan också hjälpa till med att peka på att det på vissa platser är jättebra att ha en nedgrävd elkabel medan det på andra platser lämpar sig med en luftkabel, eller tvärtom.

Man måste ha dialogen från början; därefter kan börja rita kartorna. Detta bör man göra i stället för att rita ett rakt streck som man sedan informerar markägaren om. Ritar man kartorna i efterhand tror jag att problemen kommer att vara mindre rent markmässigt när det gäller att ta sig fram med fornlämningar, biotopvärden med mera. Det skulle också göra att markägare, kommuner och regioner känner sig trygga med att detta nog är den bästa lösning de kan jobba efter. Då slipper vi de här överklagandena, och processen blir snabbare.

Markägare är inte onda. De brukar sin mark, med skogs- eller lantbruk, för att ge oss som bor i en stad mat. De vill också bidra till omställningen.

Jag kommer tillbaka till frågan som ministern tappade i sitt förra inlägg. Finns det något som ministern vill göra för att det ska bli ett så konkret och bra arbete som möjligt för att öka den lokala acceptansen, så att vi får en snabb omställning på bland annat energiområdet?

Anf. 19 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Nu ska jag inte tappa den här frågan.

Frågan om den lokala acceptansen är oerhört viktig. Vi ser att den lokala acceptansen kommer att vara avgörande för våra möjligheter att nå våra mål, oavsett om det handlar om vägbyggnation eller energibygnation.

Just nu pratar jag väldigt mycket om elektrifiering, inte bara därför att jag är energiminister utan också därför att vi befinner oss i ett läge där vi kommer att trycka ut Putingas och oljeschejksolja och ersätta dem med elektrifiering. Det innebär att vi går mot vårt lands största expansion av energisystemet någonsin. Vi kommer under de kommande 30 åren att förbruka avsevärt mycket mer el – kanske till och med dubbelt så mycket – när vi i stället för olja och gas använder el.

Man ska sätta detta i ett perspektiv. Under de 30 år som har gått har vi använt lika mycket el varje år. Det har varit en förvaltning. Det har varit en situation där vi har energieffektiviserat något och där det har plockats upp av digitalisering, men i princip har vi använt samma mängd el varje år i 30 år.

Den enorma expansionen är någonting nytt för oss. Vårt land har inte på minst 30 år gjort den expansion som vi ser framför oss. Våra system, våra myndigheter, våra lokala företrädare och våra lokala myndigheter har en hel del aspekter att ta hänsyn till som i dag inte är anpassade för den stora expansion som vi ser.

Det är bland annat det elektrifieringsstrategin, som jag presenterade för tre månader sedan, och arbetet som infrastrukturminister Tomas Eneroth

gör med den nationella planen syftar till. Att samplanera så mycket som möjligt kommer att vara helt avgörande.

Målsättningen är naturligtvis att man ska ha så god dialog som möjligt och kunna komma överens. Men jag kan också konstatera att man ibland, trots god dialog, kanske kommer att tycka olika i slutändan. Någon gör bedömningen att en elkabel, ett transmissionsnät eller en väg behöver anläggas på en viss plats för att förse hela samhället med el eller bättre transportmöjligheter, men det innebär en inskränkning för markägaren. Där måste vi vara på bollen och se till att ge goda möjligheter för markägaren att framföra sina ståndpunkter och få ersättning i enlighet med gängse ordning. Det tycker jag är viktigt.

Till syvende och sist måste jag säga att de konkreta åtgärder som regeringen vidtar är de strategier som vi skickar till våra myndigheter. Det är inte bara ord, utan det är konkreta uppdrag om hur myndigheter ska ändra sina arbetsprocesser. När ett lokalt elnät i en kommun ska kopplas till regionnätet, som Vattenfall, Eon, Ellevio eller något annat bolag driver och som i sin tur är kopplat till Svenska kraftnät, är det tre olika bolag inblandade. Det handlar om hur deras arbete ska samordnas och i vilket läge de ska prata med varandra. Man ska samförlägga så mycket som möjligt och sedan ha samtal och samråd med markägaren.

Jag säger inte att vi är i mål, för det är vi verkligen inte. Men med de här strategierna och med arbetet i den nationella planen och i elektrifieringsstrategin tar vi ett rejält steg mot målet. Elektrifieringsstrategin ska genomföras inom tre år. Jag ser goda möjligheter att komma i mål. Jag hade önskat att vi inte behövt tre år utan redan varit i mål, men det är bättre att göra det nu och komma i mål än att vänta. Där tror jag att vi är överens, Martina Johansson och jag.

Anf. 20 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Visst är det så att vi måste göra omställningen fort. Det är mycket som händer och som vi inte hade räknat med. Vi har haft ett stabilt system under många år.

Jag skulle önska att vi hade ett tydligt ledarskap som pekade på den lokala acceptansen. Jag hoppas att det som statsrådet Farmanbar säger om konkreta uppdrag som kommer att leda till konkret arbete för att öka den lokala acceptansen blir verklighet. Vi får återkomma till det om ett antal år. Det är som sagt synd att vi inte är där i dag.

Jag har en fråga kvar. Det är en fråga i min interpellation som jag inte upplever att jag har fått något svar på. Min tanke är att vi får ägna de sista debattminuterna åt den frågan, som handlar om ersättningsformen till markägarna. Oavsett om det går så långt att mark ianspråk tas, vilket inte behöver vara frivilligt för markägaren, måste man se över ersättningsformen. Det kanske ökar den lokala acceptansen.

I dag ersätts markägaren för markens värde. Man skulle kunna tänka sig två andra typer av ersättningsformer. Det kan handla om ersättning för framtida intäkter som går förlorade eller ersättning baserad på det som ska produceras, till exempel ett vindkraftverk, en kraftledning eller den el som kommer att passera elledningen. Det handlar alltså om att man bygger ersättningen på någonting annat. Om jag brukar åkermark där det inte kommer att gå att skörda i framtiden på grund av ett intrång blir det förlorade kommande intäkter. Det är inte bara fråga om dagens värde. Min sista

fråga är: Är regeringen intresserad av att se över ersättningsformerna för att få ytterligare ökad lokal acceptans hos markägarna?

Prot. 2021/22:113
13 maj

Anf. 21 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tackar Martina Johansson för frågan, som jag ska återkomma till under mina två återstående debattminuter. Först ska jag säga något om lokal acceptans. Det kommer att bli avsevärt fler ärenden som kräver lokal acceptans, och det tror jag att vi behöver ha i beaktande. Även om vi blir duktigare på samplanering, vilket vi måste bli, och även om vi blir bättre på samråd och på att komma överens finns det ändå en risk att vi hamnar i en situation där nettoantalet överklaganden ökar, eftersom det kommer att behövas så otroligt mycket mer.

När det kommer till intrångsersättningsfrågan finns det i dag i expropriationslagen en etablerad ersättningsmodell. Intrånget ska ersättas med marknadsvärdet för den ianspråktaga marken samt ett påslag på 25 procent. Som jag nämnde i mitt första inlägg kan det bli upp till tre gånger mer än värdet. Jag vet att det i kommunerna har förekommit avsevärt högre nivåer än bara 25 procent i påslag. Så har man gjort för att kunna säkerställa en god kompensation.

I dag kan jag ärligt säga att det inte finns några planer på att göra en förändring i den här modellen. Dock pågår det i dag en utredning angående acceptansen för vindkraften och hur vi skapar en incitamentsmodell. I Sverige har det blivit någon form av kutym eller praxis att mellan 0,2 och 0,5 procent av vindkraftens årliga bruttointäkter tillfaller kommunen. Detta är 20 gånger lägre än i Finland, Tyskland och andra länder.

Jag tycker också att den danska modellen är intressant. Där har de närboende möjlighet att till självkostnadspris köpa in sig i vindkraftsparken för upp till totalt 20 procent av dess värde. Det innebär att de blir aktieägare i vindkraftsparken och därmed får nytta av den.

Utredningen presenteras i mars 2023. Vi får se vilka svar den ger. Men det finns olika aspekter när det gäller att kunna höja ersättningarna eller förändra ersättningsmodellerna, åtminstone när det gäller vindkraftsparker.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:183 Registrering av kontantkort – förbättrad tillgång till uppgifter för brottsbekämpande myndigheter

2021/22:4469 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

2021/22:4549 av Tobias Andersson m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2021/22:232 Ett modernt offentligt belönings-system och de allmänna flaggdagarna

2021/22:4702 av Matheus Enholm m.fl. (SD)

2021/22:4703 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

med anledning av prop. 2021/22:234 Fordon ska kunna klampas i fler fall
2021/22:4701 av Thomas Morell m.fl. (SD)
2021/22:4735 av Maria Stockhaus m.fl. (M)
2021/22:4737 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)
2021/22:4739 av Anders Åkesson och Mikael Larsson (båda C)

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 maj

2021/22:489 Vision e-hälsa 2025

av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:490 Initiativ för att ge det nordiska samarbetet en pånyttfödelse

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:491 Arbetsförmedlingens ökade närvaro i utsatta områden

av *Ludvig Aspling* (SD)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:492 Konkurrenskraften för den svenska sjöfarten

av *Hans Rothenberg* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:493 Femårslicenserna

av *Sten Bergheden* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 maj

2021/22:1569 Återbetalningskrav för redan utförd assistans

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1570 Digitala vigselbevis

av *Ola Johansson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1571 Skatteverkets handläggningstider för bouppteckningar

av *David Josefsson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1572 Bristande förkunskaper hos nya studenter

av *Robert Stenkvis* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:1573 Förbättrad uppföljning av hjärtsjuka barn
av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1574 Åtgärder för att säkerställa Sveriges flygförmåga

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Prot. 2021/22:113

13 maj

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.16.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Meddelande om särskild debatt med anledning av rapporten från de säkerhetspolitiska överläggningarna	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:439 om hemställan om undantag från biotopskydd i Kalmar län	3
Anf. 1 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	3
Anf. 2 ANDERS ÅKESSON (C)	4
Anf. 3 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	5
Anf. 4 ANDERS ÅKESSON (C)	6
Anf. 5 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	7
Anf. 6 ANDERS ÅKESSON (C)	8
Anf. 7 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	8
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:451 om avräkningar från budgeten för internationellt utvecklingssamarbete	9
Anf. 8 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	9
Anf. 9 JANINE ALM ERICSON (MP)	10
Anf. 10 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	11
Anf. 11 JANINE ALM ERICSON (MP)	12
Anf. 12 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	13
Anf. 13 JANINE ALM ERICSON (MP)	14
Anf. 14 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	15
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:480 om samplanering av infrastrukturprojekt med lokal acceptans.....	15
Anf. 15 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	15
Anf. 16 MARTINA JOHANSSON (C)	16
Anf. 17 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	17
Anf. 18 MARTINA JOHANSSON (C)	18
Anf. 19 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	19
Anf. 20 MARTINA JOHANSSON (C)	20
Anf. 21 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	21
§ 11 Bordläggning.....	21
§ 12 Anmälan om interpellationer	22
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	22
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.16.	23